

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โดย ดร.สุทธิ สุวรรณपाल

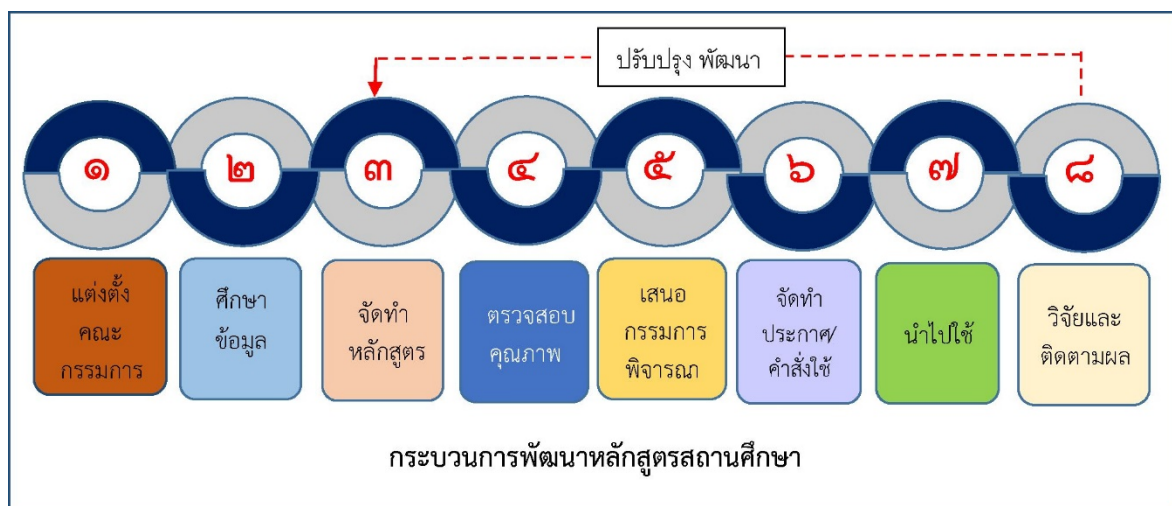
ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

สพป.จันทบุรี เขต 1

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีกระบวนการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา และคณะทำงาน
2. ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน
3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ ส่วนนำ โครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การจบการศึกษา
4. ตรวจสอบองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาคุณภาพ ความถูกต้องและความเหมาะสม
5. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะ จากคณะกรรมการ ให้ นำข้อเสนอแนะไปพิจารณาปรับปรุงก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร
6. จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม
7. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย
8. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็น ระยะเวลาๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

นำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ มา
เทียบกับหลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่
ปรับปรุง แล้วปรับหลักสูตร
สถานศึกษาให้สอดคล้องกัน

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องจัดทำ 2 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างเวลาเรียน และ โครงสร้างหลักสูตรชั้นปี โดยพิจารณาจากข้อมูล ต่อไปนี้

1. เวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด

เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 ได้มีคำสั่ง ประกาศ และหนังสือราชการ เกี่ยวกับโครงสร้างเวลาเรียนอยู่หลายฉบับ ซึ่งบางฉบับยังมีผลบังคับใช้ และบางฉบับยกเลิกไปแล้ว รายละเอียดในภาคผนวก โดยสรุปดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน		
	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
• กลุ่มสาระการเรียนรู้			
ภาษาไทย			
คณิตศาสตร์	จัดสรรเวลา	จัดสรรเวลา	จัดสรรเวลา
วิทยาศาสตร์	ตามความ	ตามความ	ตามความ
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
- ประวัติศาสตร์	40 ชั่วโมงต่อปี	40 ชั่วโมงต่อปี	80 ชั่วโมงต่อ 3 ปี
- 4 สาระ			
สุขศึกษาและพลศึกษา	จัดสรรเวลา	จัดสรรเวลา	จัดสรรเวลา
ศิลปะ	ตามความ	ตามความ	ตามความ
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
ภาษาต่างประเทศ			
รวมเวลาเรียนพื้นฐาน	840 ชั่วโมงต่อปี	880 ชั่วโมงต่อปี	รวม 3 ปี 1,640 ชั่วโมง
• กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120 ชั่วโมงต่อปี	120 ชั่วโมงต่อปี	รวม 3 ปี 360 ชั่วโมง
• รายวิชา/กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและ จุดเน้น กลุ่มสาระการเรียนรู้	สถานศึกษากำหนด	สถานศึกษากำหนด	สถานศึกษากำหนด

- หมายเหตุ**
1. ชั้น ป. 1- 3 อาจจัดเวลาเรียนเพิ่มเติมให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์
 2. การจัดสรรเวลาเรียนในรายวิชาพื้นฐานผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลาง ฯ กำหนด
 3. การจัดเวลาเรียนต้องให้สอดคล้องกับเกณฑ์การจบ และคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน
 4. วิชาหน้าที่พลเมือง สถานศึกษาทุกแห่งยังคงต้องจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง **เป้าหมายของการจัด คือ การส่งเสริมการสร้างความเป็นพลเมืองดีของชาติ**ตามความพร้อม และบริบท ของสถานศึกษา โดยมีทางเลือกในการจัดการเรียนการสอน 4 ทางเลือก ดังนี้

- 1) เพิ่มวิชาหน้าที่พลเมืองในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ (วัดผลรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง)
- 2) บูรณาการกับการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐาน หรือเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ (วัดผลรวมอยู่ในรายวิชานั้น ๆ)
- 3) บูรณาการกับการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐาน หรือรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (วัดผลรวมอยู่ในรายวิชานั้น ๆ)
- 4) บูรณาการการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรม/โครงการ/โครงงานหรือวิถีชีวิตประจำวันในโรงเรียน (วัดผล ผ่าน - ไม่ผ่าน ตามลักษณะของกิจกรรม)

ทั้งนี้สถานศึกษาควรระบุได้ว่าจัดการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในลักษณะใด ผลการจัดบรรจุเป้าหมายหรือไม่

5. การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ระดับประถมศึกษาให้เรียนสาระประวัติศาสตร์ 40 ชม./ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 40 ชม./ปี (3 นก.) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 80 ชม./3 ปี (2 นก.)
6. การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สถานศึกษาทุกแห่งยังคงต้องจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้น ป.1 – 3 จำนวน 200 ชม./ปี โดยเสนอทางเลือก 2 ทาง ดังนี้
 - 1) จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นรายวิชาพื้นฐาน จำนวน 200 ชม./ปี
 - 2) จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นรายวิชาพื้นฐาน อย่างน้อย 120 ชม./ปี และจัดเป็น รายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร 80 ชม./ปี รวมเวลาเรียน ภาษาอังกฤษทั้งหมด จำนวน 200 ชม./ปี

2. จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และลักษณะตัวชี้วัด

2.1 จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ศึกษาและพิจารณาจำนวนตัวชี้วัดชั้นปีและตัวชี้วัดช่วงชั้นในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเวลาเรียนในแต่ละวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสม สำหรับจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) มีดังนี้

คณิตศาสตร์พื้นฐาน															
	มาตรฐานการเรียนรู้		จำนวนตัวชี้วัดแต่ละระดับ/แต่ละสาระ												รวม จำนวน ตัวชี้วัด
ชื่อสาระ	จำนวน มาตรฐาน	รหัส มาตรฐาน	ประถมศึกษา						ม.ต้น			ม.ปลาย			
			ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	
1. จำนวนและพีชคณิต	3	ค 1.1	5	8	11	16	9	12	3	2	-	1	1	-	68
		ค 1.2	1	-	1	-	-	1	-	2	2	-	2	-	9
		ค 1.3	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	1	-	7
2. การวัดและเรขาคณิต	2	ค 2.1	2	6	13	3	4	3	-	2	2	-	-	-	35
		ค 2.2	1	1	1	2	4	4	2	5	3	-	-	-	23
3. สถิติและความน่าจะเป็น	2	ค 3.1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	-	-	1	12
		ค 3.2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	3
	7	-	10	16	28	22	19	21	9	12	12	3	4	1	157
	รวมตัวชี้วัด		116						33			8			

วิทยาศาสตร์พื้นฐาน															
ชื่อสาระ	มาตรฐานการเรียนรู้		จำนวนตัวชี้วัดแต่ละระดับ/แต่ละสาระ												รวม จำนวน ตัวชี้วัด
	จำนวน มาตรฐาน	รหัส มาตรฐาน	ประถมศึกษา						ม.ต้น			ม.ปลาย			
			ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6	
1. วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	3	ว 1.1	2	-	-	-	4	-	-	-	6	4	-	-	16
		ว 1.2	2	3	4	1	-	5	18	17	-	12	-	-	62
		ว 1.3	-	1	-	4	2	-	-	-	11	6	-	-	24
2. วิทยาศาสตร์ กายภาพ	3	ว 2.1	2	4	2	4	4	1	10	6	8	-	25	-	66
		ว 2.2	-	-	4	3	5	1	1	15	-	-	10	-	39
		ว 2.3	1	2	3	1	5	8	7	6	21	-	12	-	66
3. วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ	2	ว 3.1	2	-	3	3	2	2	-	-	4	-	-	10	26
		ว 3.2	1	2	4	-	5	9	7	10	-	-	-	14	52
4. เทคโนโลยี	2	ว 4.1	-	-	-	-	-	-	5	5	5	5	1	-	21
		ว 4.2	5	4	5	5	5	4	4	4	4	1	1	1	43
	10	-	15	16	25	21	32	30	52	63	59	28	49	25	415
	รวมตัวชี้วัด		139						174			102			

2.2 ลักษณะของตัวชี้วัด

การทำความเข้าใจลักษณะตัวชี้วัดเพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจกำหนดรายวิชา โดยศึกษาความยากง่าย และลำดับความต่อเนื่องสัมพันธ์ของแต่ละตัวชี้วัด และนำไปสู่การจัดทำโครงสร้างรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

เมื่อสถานศึกษากำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอนในแต่ละปี/ ภาคเรียน เรียบร้อยแล้ว จะต้องเขียนคำอธิบายรายวิชา ทั้งรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาด้วย

คำอธิบายรายวิชาคืออะไร

คำอธิบายรายวิชา เป็นข้อมูลรายละเอียดของแต่ละรายวิชา ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ เวลาเรียน รหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับชั้น เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางที่ผู้สอนใช้ในการวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน

คำอธิบายรายวิชามีไว้เพื่ออะไร

1. เพื่อสร้างความเข้าใจว่าในรายวิชานั้นว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้องค์ความรู้ ฝึกทักษะ/กระบวนการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญอะไรบ้าง
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชามีลักษณะอย่างไร

คำอธิบายรายวิชามีลักษณะเป็นความเรียงที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำอธิบายรายวิชาของรายวิชาพื้นฐาน ให้วิเคราะห์จากตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด สำหรับคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ให้วิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น คำอธิบายรายวิชาเขียนเป็นรายปีสำหรับระดับประถมศึกษา และเป็นรายภาคเรียนสำหรับระดับมัธยมศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของคำอธิบายรายวิชาเป็นอย่างไร

องค์ประกอบสำคัญของคำอธิบายรายวิชา... จำแนกได้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย รหัสวิชา ชื่อรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นปี จำนวนชั่วโมงหรือหน่วยกิต

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีแนวทางการเขียนที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง
2. ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง
3. ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อะไรบ้าง ตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ และตามธรรมชาติของวิชา

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วยรหัสตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ทั้งหมดในรายวิชานั้น

คำอธิบายรายวิชาเขียนอย่างไร

รายวิชาพื้นฐาน

รายวิชาพื้นฐานเป็นรายวิชาที่สอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การเขียนคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปีในระดับประถมศึกษา สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้นวิเคราะห์ตัวชี้วัดชั้นปี เพื่อกำหนดเป็นรายภาค หรือตัวชี้วัดช่วงชั้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นรายภาคและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นจากกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ความต้องการและบริบทของโรงเรียน เพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดในรายวิชานั้น

3. จัดกลุ่มตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อหลอมรวมและเรียบเรียง เขียนเป็นความเรียง ให้เห็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะในรายวิชานั้น

4. เขียนรายละเอียดตามองค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา

รายวิชาเพิ่มเติม

รายวิชาเพิ่มเติมเป็นรายวิชาที่ โรงเรียนกำหนดขึ้นตามจุดเน้น ความต้องการของโรงเรียน หรือท้องถิ่น การเขียนคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้กำหนดขึ้น
2. กำหนดสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้
3. จัดกลุ่มผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อหลอมรวมและ เรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง ให้เห็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะใน รายวิชานั้น
4. เขียนรายละเอียดตามองค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สถานศึกษาสามารถทำได้หลายวิธีในที่นี้ได้เสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวชี้วัดประกอบการสร้างความรู้ความเข้าใจ ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด เป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถปฏิบัติได้

แบบบันทึกการวิเคราะห์เพื่อจัดทำคำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....รายวิชา.....ชั้น.....

สาระที่.....

มาตรฐาน.....

ตัวชี้วัด	รู้อะไร	ทำอะไรได้	คุณลักษณะ	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง

โครงสร้างรายวิชา

ในระดับชั้นเรียนครูผู้สอนแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา และ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วหากรายวิชาใดมีผู้สอนมากกว่าหนึ่งคน ครูอาจร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีม เพื่อวางแผนและออกแบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

รายวิชาแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลายหน่วย ซึ่งได้วางแผนและออกแบบไว้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชา จำเป็นต้องมีการจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อให้ได้ทราบว่ารายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดใด โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนเท่าใด และสัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

ตัวอย่างโครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา.....รายวิชา.....กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

ชั้น..... เวลา.....ชั่วโมง จำนวน.....หน่วยกิต ภาคเรียนที่.....

สัดส่วนคะแนน.....

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	ความคิดรวบยอด	เวลา (ชม.)	คะแนน	หลักฐาน การเรียนรู้
รวมระหว่างเรียน						
การประเมินปลายภาคเรียน (มัธยม)/ปลายปี (ประถม)						
รวมตลอดภาค/ปี					100	

